

Krzysztof Sidorkiewicz

Polityczne zaangażowanie mniejszości polskiej na Litwie po wyborach parlamentarnych 2012 roku

Polityka i Społeczeństwo nr 1 (12), 39-56

2014

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

Krzysztof Sidorkiewicz

**POLITYCZNE ZAANGAŻOWANIE
MNIJSZOŚCI POLSKIEJ NA LITWIE
PO WYBORACH PARLAMENTARNYCH 2012 ROKU**

Wstęp

Polacy zamieszkują zwarte tereny Wileńszczyzny, gdzie w niektórych miejscach, tj. rejonie sołecznickim czy wileńskim, są większością. Znacząca grupa Polaków przebywa w Wilnie. Polacy są aktualnie największą grupą spośród licznych mniejszości narodowych na Litwie. Od dłuższego czasu nierozwiązane pozostają problemy mniejszości polskiej na Litwie. Wśród spraw, które nie zostały rozstrzygnięte w ciągu ostatnich lat, należy wymienić m.in. problemy oświaty, dwujęzyczne nazwy miejscowości, pisownię imion i nazwisk w języku ojczystym, kwestię zwrotu ziemi. W końcu 2009 r. przestała obowiązywać ustawa o mniejszościach narodowych. Spowodowało to uwypuklenie nabrzmiałych spraw. Przedstawiciele społeczności polskiej postulowali przyjęcie nowej ustawy zgodnej ze standardami międzynarodowymi w obszarze praw człowieka. Wymienione sprawy były prezentowane w kampanii wyborczej, która miała miejsce w 2012 r.

Mniejszość polska na Litwie jest bardzo dobrze zorganizowana. Spośród licznych organizacji polskich na Litwie najważniejszą rolę odgrywał Związek Polaków na Litwie (ZPL) oraz organizacja polityczna Akcja Wyborcza Polaków na Litwie (AWPL), która powstała w 1994 r. (Kawęcki 2013: 157–163). AWPL brała udział w wyborach parlamentarnych od 1996 roku. W kolejnych wyborach ugrupowanie uzyskiwało następujące wyniki: 1996 r. – 2,98%; 2000 r. – 1,95%; 2004 r. – 3,79%; 2008 r. – 4,79%. Zauważalna była tendencja zwykła, ale w kolejnych wyborach partia nie była w stanie przekroczyć 5-procentowego progu wyborczego, który obowiązuje na Litwie wszystkie ugrupowania (w Polsce próg procentowy nie dotyczy mniejszości narodowych). W 2012 r. AWPL uzyskała 5,83% w okręgu wielomandatowym, co przełożyło się na 5 man-

datów. Po raz pierwszy w wyborach do litewskiego Sejmu przekroczono próg wyborczy. W wyborach do Parlamentu Europejskiego próg już wcześniej był przekroczony, w 2004 r. – 5,71%, a w 2009 r. – 8,42%. Po tych ostatnich wyborach Waldemar Tomaszewski, lider AWPL, uzyskał mandat eurodeputowanego (Sidorkiewicz 2013: 181–200).

Celem artykułu jest analiza działalności mniejszości polskiej na Litwie po wyborach parlamentarnych w 2012 r. do końca 2013 r. Skoncentrowano się na obszarze politycznym, głównie poprzez aktywność AWPL, która dysponowała swoimi przedstawicielami w sejmie litewskim, a jednocześnie była członkiem koalicji rządowej. Na pewno ta sytuacja ułatwiała artykułowanie swoich postulatów, ale także inicjowanie rozwiązań na forum parlamentu i rządu litewskiego. Podstawową sprawą jest próba odpowiedzi na następujące pytanie badawcze: w jaki sposób udział AWPL w koalicji rządowej na Litwie wpłynął na rozwiązywanie problemów mniejszości polskiej w tym kraju?

Dokonano analizy wybranych materiałów. Wykorzystano dokumenty, a wśród nich umowy, traktaty, oświadczenia, stanowiska. Odwołano się do wyników wyborów prezentowanych na stronie internetowej Głównej Komisji Wyborczej na Litwie. Ważną część analizowanych materiałów stanowiły artykuły i informacje zamieszczone w czasopismach internetowych na Litwie: „Kurier Wileński”, „Tygodnik Wileńszczyzny”, „Znad Wilii” (strona internetowa radia o tej samej nazwie), Wilnoteka, Delfi, Gazeta.pl. Istotne źródło stanowiły materiały prezentowane na stronie internetowej Akcji Wyborczej Polaków na Litwie. Odwołano się także do opracowań oraz artykułów naukowych związanych z poruszaną problematyką.

Wyniki wyborów parlamentarnych na Litwie w 2012 roku i ich konsekwencje

Jesienią 2012 r. na Litwie odbyły się wybory parlamentarne. Do litewskiego sejmu (seimas) wybieranych jest 141 posłów, a wybory mają charakter mieszany. 70 posłów wybieranych jest z list partyjnych na zasadzie proporcji, a 71 w wyborach większościowych odbywających się w dwóch turach (Hyndle-Hussein 2012.3). O ostatecznych wynikach przesądziła druga tura wyborów, która odbyła się 28 października tego roku. Na czele nowego rządu stanął Algirdas Butkevičius (Hyndle-Hussein 2012.2). Pełne wyniki wyborów po dwóch turach były następujące: Litewska Partia Socjaldemokratyczna – 38, Związek Ojczyzny / Chrześcijańscy Demokraci – 33, Partia Pracy – 29, Porządek i Sprawiedliwość – 11, Ruch Liberalów – 10, Akcja Wyborcza Polaków na Litwie – 8, Droga Odwagi

– 7, Związek Zielonych i Chłopów – 1, Kandydaci bezpartyjni – 3 (Wyniki.1; Wyniki.2; szerzej: Bobryk 2013: 289–297).

Ostatecznie po wyborach ukształtowała się koalicja partii – Litewskiej Partii Socjaldemokratycznej, Partii Pracy, Porządku i Sprawiedliwości. 15 listopada do koalicji przystąpiła AWPL (awpl.19). Prezydent Litwy Dalia Grybauskaitė była przeciwnikiem udziału w koalicji Partii Pracy w związku z zarzutami stawianymi niektórym liderom tej partii (Tarasiewicz 2012). Nowo wybrany sejm ukonstytuował swoje władze. Na czele izby stanął Vydas Gedvilas z Partii Pracy, a funkcje wiceprzewodniczących mieli pełnić – Vytautas Gapšys (Partia Pracy), Kęstas Komskis (Porządek i Sprawiedliwość), Gediminas Kirkilas i Algirdas Sysas (Litewska Partia Socjaldemokratyczna), Irena Degutienė (Związek Ojczyzny / Chryścijańscy Demokraci). Zwycięska koalicja dysponowała 86 mandatami (wilnoteka.1). Posłowie ustalili, że w parlamencie miało działać 15 komitetów. Na czele komitetu praw człowieka stanął Leonard Talmont (znadwili.2)¹. W grudniu tego roku Jarosław Narkiewicz z AWPL został wybrany wiceprzewodniczącym sejmiku (gazeta.pl.3). Z kolei Rita Tamašunienė została starostą sejmowej frakcji AWPL, a jej zastępcą była Wanda Krawczonok (awpl.1). Nominowany przez AWPL Jarosław Niewierowicz został ministrem energetyki. Ugrupowaniu przypadło także pięć stanowisk wiceministrów. Jednym z priorytetów nowego rządu było przywrócenie dobrych relacji z Polską i odbudowa zasad strategicznego partnerstwa. W programie rządu znalazły się artykułowane postulaty mniejszości polskiej. Wśród najważniejszych kwestii znalazły się propozycje: reformy finansów w szkolnictwie związanych z niedofinansowaniem szkół mniejszości narodowych, przesunięcie terminu jednolitej matury z języka litewskiego w szkołach mniejszości, zakończenie spraw związanych ze zwrotem ziemi, wsparcie dla kultury mniejszości narodowych, przygotowanie ustawy o mniejszościach narodowych, utworzenie Departamentu Mniejszości Narodowych (sprawy pisowni imion i nazwisk w języku ojczystym, nazwy ulic i miejscowości). Zapisy miały charakter deklaracji, nie podano terminów załatwienia spraw. Należy podkreślić, że wcześniej także padały podobne zapewnienia (Hyndle-Hussein 2012.1).

Wejście AWPL w skład koalicji rządowej dawało szansę skuteczniejszego rozwiązania problemów Polaków na Litwie, tym bardziej że socjaldemokraci zapowiadali inne podejście do spraw mniejszości narodowych.

¹ Posłowie AWPL znaleźli się w następujących komitetach: Rita Tamašunienė – komitet budżetu i finansów, Michał Mackiewicz – komitet bezpieczeństwa narodowego i obrony, Jarosław Narkiewicz – komitet oświaty i nauki, Wanda Krawczonok – komitet zarządzania państwem i samorządów, Józef Kwiatkowski – komitet ds. społecznych i pracy (znadwili.2).

Działalność AWPL w parlamencie i rządzie litewskim

AWPL od początku swojego uczestnictwa w koalicyjnym rządzie postulowała, aby zwiększyć udział biopaliw w sektorze ciepłowniczym oraz finansowanie dróg lokalnych o 30%, podnieść minimalne wynagrodzenie (Mikulewicz 2012). Jedną z propozycji programowych AWPL było wprowadzenie obowiązkowej nauki religii w szkołach dla uczniów do 14. roku. Stosowne projekty ustaw złożono w parlamencie na początku marca 2013 r. Na Litwie uczniowie mieli wybór między religią i etyką. Projektu nie poparł Dainius Pavalkis, minister oświaty i nauki (Kozicz.2). Przygotowano także projekt ustawy o ochronie życia poczętego. Według propozycji aborcja byłaby możliwa tylko w chwili zagrożenia życia matki lub gdyby poczęcie było spowodowane przestępstwem. Projekt ustawy przyjęto 28 maja 2013 r. w pierwszym czytaniu i został skierowany do dalszych prac (Tarasiewicz 2013.3). Podczas spotkania koalicyjnego w październiku 2013 r. dyskutowano o regulacjach dotyczących zwrotu ziemi oraz propozycji ustawy o mniejszościach narodowych (Tarasiewicz 2013.1). Temat zwrotu ziemi prawowitym właścicielom był stałym elementem spotkań koalicji rządowej na Litwie. Największy problem dotyczył miast, w tym Wilna. AWPL zgłosiła swoje propozycje rozwiązań (awpl.5).

Leonard Talmont zaproponował powołanie narodowej instytucji praw człowieka, której zadaniem byłoby monitorowanie problemów oraz proponowanie rozwiązań (znadwili.3)². Na początku 2013 r. kierownictwo AWPL odbyło spotkania tematyczne z przedstawicielami resortów. Rozpoczęto od Ministerstwa Łączności, gdzie wiceministrem był Władysław Kondratowicz z AWPL. Wskazywano na problemy samorządów, którym brakowało środków finansowych na zapewnienie dobrego transportu publicznego. Konieczne było, co podkreślono, dofinansowanie tej sfery potrzeb (awpl.15). Spotkanie z ministrem spraw zagranicznych Linasem Linkevičiusem poświęcone było problemom mniejszości polskiej na Litwie, które strony znały od wielu lat (podwójne nazewnictwo ulic, pisownia imion i nazwisk, oświata polska, zwrot ziemi). Rozmowy odbywały się przed wyjazdem ministra spraw zagranicznych do Warszawy. Liderzy AWPL obawiali się braku konkretnych rozwiązań ich postulatów (awpl.9). Kolejne spotkanie odbyło się z Vytenisem Povilasem Andriukaitisem z Ministerstwa Ochrony Zdrowia, w czasie którego przeanalizowano plany na lata 2012–2016. Przedstawiciele AWPL ak-

² Na Litwie istniało kilka instytucji, które zajmowały się prawami człowieka: kontrolerzy sejmowi, kontroler równych możliwości, kontroler praw dziecka, inspektorat etyki dziennikarskiej, państwowa inspekcja ochrony danych osobowych (znadwili.3).

centowali, aby większy wpływ na kwestie zdrowotne miały samorządy, które są bliżej mieszkańców i znają ich potrzeby. Duże znaczenie miały zdrowotne działania prewencyjne (awpl.17). Jeszcze w styczniu tego roku doszło do spotkania z wiceministrem rolnictwa Leokadią Poczykowską, która reprezentowała AWPL. Za bardzo ważną rzecz uznano konieczność zrównania dopłat bezpośrednich dla rolników, co łączyło się z polityką rolną UE i państwa. Wrócono także do sprawy zwrotu ziemi właścicielom, podkreślając konieczność sprawiedliwego działania w tej kwestii (awpl.11). Jednym z postulatów ekonomicznych było zmniejszenie podatku VAT na towary pierwszej potrzeby oraz na usługi hotelarskie. Propozycje były przedstawione w czasie posiedzenia koalicyjnego na początku maja 2013 r. (awpl.14). Ugrupowanie popierało także działania w zakresie reformy służby zdrowia, szczególnie w kontekście uporządkowania finansowania kas chorych (awpl.3).

1 lipca 2013 r. Litwa przejęła prezydencję w Unii Europejskiej (UE). AWPL apelowała o wyrównanie dopłat bezpośrednich dla rolników. W polityce wewnętrznej ugrupowanie obawiało się hamowania rozwiązań ważnych dla społeczności polskiej (Worobiej). W okresie kryzysu finansowego na Litwie w 2009 r. zmniejszono emerytury. AWPL wypowiedziała się za wprowadzeniem rekompensat emerytom. Jednocześnie opowiedziano się przeciwko przywróceniu uposażeń poselskich sprzed kryzysu (kurierwileński 2013.1). W grudniu 2013 r. zapowiedziano wspólny start AWPL i Aliansu Rosjan w wyborach do Parlamentu Europejskiego w 2014 r. (awpl.2).

Kilka miesięcy po wyborach obserwatorzy z Organizacji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie (OBWE) zwrócili uwagę na 5-procentowy próg wyborczy, który nie zapewniał należytej reprezentacji mniejszościom narodowym. Postulowano jego zmniejszenie (awpl.20). Zwrócono także uwagę, że wszelkie zmiany w ordynacji wyborczej powinny być dokonywane najpóźniej na rok przed wyborami (awpl.10). Poza tym eksperci z Biura Instytucji Demokratycznych i Praw Człowieka OBWE (ODIHR, ang. *Office for Democratic Institutions and Human Rights*) wskazali na kilka uchybień w procedurze wyborczej, które należałoby zmienić, m.in. krótki termin złożenia apelacji (mało czasu na przyjęcie i rozpatrzenie decyzji); zaskarżenie wyborów dotyczyło partii i kandydatów, a nie wyborców; zatwierdzanie wyników wyborów przez sejm (z reguły przez sąd); osoby z podwójnym obywatelstwem nie mogły uczestniczyć w wyborach (odmienne orzeczenie Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości); wielkość okręgów wyborczych i konsultacje w wypadku zmian; ułatwienia językowe na kartach do głosowania w miejscach zwartego zamieszkania przez mniejszości narodowe (Żdanowicz 2013.2).

W październiku 2013 r. głosowano poprawki do ordynacji wyborczej zgłoszone przez AWPL, które były konsekwencją propozycji ekspertów europejskich (awpl.16).

Zmiany w ustawie oświatowej i ich skutki

Przyjęcie przez władze litewskie znowelizowanej ustawy oświatowej 17 marca 2011 r., której efektem miało być wprowadzenie jednolitej matury z języka litewskiego w szkołach litewskich i mniejszości narodowych w 2013 r. spowodowało masowe protesty społeczności polskiej na Litwie. Zebrano ponad 60 tys. podpisów przeciwko tej ustawie. Zmiana tych zapisów była jednym z głównych postulatów programowych AWPL w wyborach parlamentarnych w 2012 r. Sprawa była wówczas pilna, gdyż do matury zostało zaledwie kilka miesięcy. Przedstawiciele Forum Rodziców Szkół Polskich sygnalizowali, że zmiany mogły się dokonywać ewolucyjnie od pierwszych klas, a zaistniała sytuacja była niezwykle trudna dla uczniów, którzy przez dziesięć lat uczyli się na innych zasadach, a inne zasady miały obowiązywać na maturze (Tarasiewicz 2013.4). W oświadczeniu organizacji czytamy: „Pragniemy wyrazić swoje ogromne oburzenie faktem, że nie wzięto pod uwagę naszych postulatów oraz dobra naszych dzieci i wprowadzono ujednoliczony egzamin w szkołach polskich i litewskich. W sytuacji, kiedy młodzież pobierała naukę przez 11 lat na podstawie zróżnicowanych programów edukacyjnych języka litewskiego, nieludzkim jest zmuszanie naszych dzieci do składania ujednoliczonego egzaminu. Karygodnym jest egzaminowanie dzieci z materiału, którego nie było w ich programie nauczania. Sporo maturzystów z pewnością zrezygnuje z państwowej matury z języka litewskiego, co zamknie im drogę na uczelnie litewskie. Wyjadą z Litwy” (kurierwileński 2013.2). Podobne stanowisko prezentowali przedstawiciele Stowarzyszenia Nauczycieli Szkół Polskich „Macierz Szkolna” (Sobolewska 2013). Na początku lutego 2013 r., kiedy pomimo uczestniczenia w koalicji rządowej sprawa nie była rozwiązana, AWPL zagroziła wyjściem z koalicji w razie nierozwiązania problemu matury (gazeta.pl.2).

Ostatecznie udało się wypracować kompromis na maturę w 2013 r., który zaakceptowała rada polityczna partii rządzących. Zgodzono się na mniejsze wymogi dotyczące szkół mniejszości narodowych. Obejmowały one sprawy liczby słów w wypracowaniu (400 słów w egzaminie państwowym z języka litewskiego zamiast 500; 250 słów w egzaminie szkolnym zamiast 400). Uczniowie mogli wybierać spośród siedmiu zapropono-

nowanych autorów zamiast trzech. Postulat AWPL, aby wybierać z 35 autorów z programu szkolnego, nie uzyskał aprobaty koalicji (Kozicz.1). Należy podkreślić, że rozwiązanie to miało charakter doraźny i dotyczyło zbliżającej się matury. AWPL domagała się zmiany ustawy z 2011 r. i powrotu do sytuacji sprzed wprowadzenia nowych rozwiązań. Postulowano także zachowanie sieci szkół wiejskich, które często pełniły rolę oświatowo-kulturalną (awpl.4). 19 lutego 2013 r. w czasie spotkania koalicyjnego przyjęto wcześniejsze uzgodnienia (awpl.12). Ostatecznie minister oświaty i nauki Dainius Pavalkis 20 lutego podpisał dokument, w którym uregulowano kwestie dotyczące matury w 2013 r. Znalazły się tam wcześniej ustalone zapisy. Nie było w nim punktu co do obowiązywania nowej regulacji. AWPL domagała się sześcioletniego okresu przejściowego, ale przeciwne temu były partie koalicyjne. W następnym roku sprawa miała zostać ponownie rozpatrzona. Reformie z 2011 r. przeciwne były mniejszości narodowe (polska, rosyjska, białoruska), ale także organizacje litewskie (Kozicz.3; Klonowski 2013). Temat w dalszym ciągu wywoływał emocje. Były minister oświaty Gintaras Steponavičius zapowiedział zaskarżenie decyzji o wprowadzeniu ulg na maturze w sądzie. Według ministra decyzja była niesprawiedliwa dla uczniów szkół litewskich, a sprawdzanie wiedzy powinno odbywać się na jednakowych zasadach dla wszystkich szkół na Litwie. Podobną opinię wyrażał poseł Valentinas Stundys, w poprzedniej kadencji przewodniczący sejmowego Komitetu Oświaty, Nauki i Kultury (Kozicz.5). Przeciwno wprowadzeniu ulg na egzaminie maturalnym wywiedziała się także Dalia Grybauskaitė, prezydent Litwy (znadwili.1; pl.delfi.lt.2). Zdecydowanie przeciwne temu rozwiązaniu było także Stowarzyszenie Lituanistów, które skierowało w tej sprawie list do liderów partii koalicyjnych, w którym czytamy m.in.: „Oświadczamy, że ta decyzja jest nieprawidłowa i szkodzi kulturze litewskiej, wspólnocie obywatelskiej i państwu. Ta decyzja tylko pogłębiła nierówność młodzieży litewskiej uczącej się w różnych językach, obniżyła wartość języka litewskiego nie tylko w szkołach polskich i rosyjskich, ale też i w litewskich” (pl.delfi.lt.3). W czerwcu 2013 r. Litewski Naczelny Sąd Administracyjny uznał, że przyjęte zasady maturalne były sprzeczne z litewską konstytucją, a w szczególności z zasadą równości. Orzeczenie sądu było ostateczne, a rozporządzenie ministra w sprawie matury miało obowiązywać jeszcze przez rok (tygodnik.lt 2013.1). Przedstawiciele społeczności polskiej stali na stanowisku, że należało przywrócić stan prawny sprzed obowiązywania ustawy z 17 marca 2011 r. (Żdanowicz 2013.1). 10 czerwca 2013 r. w czasie konferencji „Polskie dziecko w polskiej szkole”, która była organizowana przez ZPL, zaapelowano do władz litewskich o wycofanie zapisów ustawy z 17 marca

2011 r., rezygnację z ujednoliconej matury z języka litewskiego oraz o przywrócenie egzaminu z języka ojczystego (polskiego) jako obowiązkowego na maturze (tygodnik.lt. 2013.2). Sprawa matury pozostawała w dalszym ciągu otwarta.

Pisownia imion i nazwisk w języku ojczystym, dwujęzyczne nazwy miejscowości i ulic

W traktacie polsko-litewskim z 26 kwietnia 1994 r. oba państwa zobowiązały się do wprowadzenia regulacji zapisów w sprawie imion i nazwisk w języku ojczystym w swoim ustawodawstwie. Określono to w dokumencie jako prawo do „używania swych imion i nazwisk w brzmieniu języka mniejszości narodowej; szczegółowe regulacje dotyczące pisowni imion i nazwisk zostaną określone w odrębnej umowie” (*Traktat między Rzeczpospolitą...*). Temat był wielokrotnie poruszany podczas rozmów polsko-litewskich na wielu szczeblach – prezydenckim, rządowym, parlamentarnym. Na poziomie państw nie udało się dojść do porozumienia (szerzej: Sidorkiewicz 2014: 54–153). 8 kwietnia 2010 r. w dniu wizyty prezydenta Lecha Kaczyńskiego litewski sejm nie przegłosował kompromisowego rozwiązania w tej sprawie. Problem pozostawał otwarty. Pewnym zaskoczeniem były przeprosiny ministra spraw zagranicznych Litwy Linasa Linkevičiusa na początku lutego 2013 r. za to, że podczas wizyty polskiego prezydenta na Litwie parlament nie przyjął ustawy w tej sprawie. Wydarzenie miało miejsce w przededniu wizyty litewskiego ministra spraw zagranicznych w Polsce (gazeta.pl.1). Strona litewska stała na stanowisku, że nie można burzyć fundamentów języka państwowego, często odwoływano się w argumentacji do konstytucji litewskiej. Temat wywołał dyskusję na Litwie (pl.delfi.lt.6).

Pewne nadzieje wiązano z powołaną przez władze litewskie na początku 2013 r. grupą roboczą, którą kierował wiceminister kultury Edward Trusewicz. W jej skład wchodził przedstawiciel ministerstwa kultury, oświaty, sprawiedliwości i spraw zagranicznych. Sądownictwo litewskie potwierdzało status języka państwowego; szczególnie ważny był wyrok Sądu Konstytucyjnego z 1999 r. oraz podobne orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego z 2009 r. Wniosek był następujący – zapisy imienia i nazwiska powinny być stosowane w języku państwowym. Strona litewska zawsze odwoływała się do orzeczeń sądowych w tej sprawie. Grupa robocza zaproponowała, aby doprowadzić do uprawomocnienia zapisów imion i nazwisk oraz dwujęzycznych nazw ulic i miejscowości. W wypadku imion i nazwisk miałyby to nastąpić na wniosek kon-

kretniej osoby. Dotyczyło to mniejszości narodowych, ale także obcokrajowców. W wypadku nazw ulic i miejscowości chodziło o wyznaczenie progów procentowych (10%, 25%), ale w tej sprawie nie określono szczegółów. Zaproponowano zmiany prawne, a następnie zwrócenie się do Sądu Konstytucyjnego. Wnioski skierowano do Komitetu Strategicznego Rządu (Kozicz.4). Opozycyjni posłowie pravicowi krytykowali przedstawione propozycje. Podkreślano ich sprzeczność z litewską konstytucją i ustawodawstwem (znadwili.4). Towarzystwo Vilnija (Wileńszczyzna) zorganizowało wiec przeciw propozycjom, żądano także delegalizacji AWPL. Przewodniczący Stowarzyszenia Vilnija Kazimieras Garšva zapowiadał dalsze protesty (wilnoteka.2). Pozytywnie w sprawie zmian wypowiedział się Vydas Gedvilas, przewodniczący litewskiego sejmiku (pl.delfi.lt.1). Lituanie z Państwowej Komisji Językowej stali na stanowisku, że zapisy imion i nazwisk nie było problemem językowym, a politycznym. Zapowiadany projekt ustawy nie trafił pod obrady sejmiku. Ze strony przedstawicieli społeczności polskiej obawiano się, że mogło to być kolejne przeciąganie tej kłopotliwej dla władz litewskich sprawy (Tarasiewicz 2013.2).

W związku z dwujęzycznymi napisami nazw ulic pojawiły się problemy prawne. W styczniu 2013 r. Wileński Administracyjny Sąd Okręgowy uznał, że tablice w języku polskim, które zostały umieszczone na obszarze Samorządu Rejonu Solecznickiego, były niezgodne z prawem. Sąd nakazał usunięcie tablic. Skarga w tej sprawie była złożona przez pełnomocnika rządu w okręgu wileńskim jeszcze w 2012 r., przed wyborami parlamentarnymi, przeciwko Bolesławowi Daszkiewiczowi, który był dyrektorem Administracji Samorządu Rejonu Solecznickiego. Był to wyrok w pierwszej instancji. Przedstawiciele mniejszości polskiej podkreślali, że napisy dwujęzyczne były legalne zgodnie z rozwiązaniami ustawy o mniejszościach narodowych z 1991 r. W końcu 2010 r. ustawa przestała obowiązywać. Do tego czasu nie przyjęto nowego rozwiązania prawnego. Przedstawiciele AWPL uważali, że nastąpiło pogorszenie sytuacji polskiej mniejszości narodowej na Litwie pomimo przyjętych przez ten kraj zobowiązań międzynarodowych (awpl.18). W połowie maja 2013 r. sąd oddalił wniosek o ukaranie Lucyny Kotłowskiej, dyrektora administracji samorządu rejonu wileńskiego. Powodem była zwłoka w wykonaniu nakazu usunięcia dwujęzycznych nazw ulic z domów mieszkańców. Groziło jej tysiąc litów kary za każdy dzień zwłoki w wykonaniu orzeczenia sądu. Samorządowcy wskazywali, że nie mieli narzędzi, aby egzekwować postanowienia sądu na terenie prywatnych posesji (Paczkowska 2013). W październiku 2013 r. zapadła ostateczna decyzja Litewskiego Naczelnego Sądu Administracyjnego, który orzekł,

że tablice z dwujęzycznym nazwami ulic w rejonie sołecznickim były niezgodne z prawem. Nakazano ich usunięcie. Zapowiadano mandaty karne w wypadku niewykonania wyroku. Mieszkańcy nie chcieli usuwać dwujęzycznych nazw ze swoich prywatnych posesji (awpl.7). 23 grudnia 2013 r. Wileński Sąd Okręgowy orzekł karę w wysokości 43 400 litów (12 569 euro) Bolesławowi Daszkiewiczowi za zwłokę w wykonywaniu orzeczenia sądu w sprawie dwujęzycznych nazw ulic. Wyrok był ostateczny i musiał być wykonany w ciągu miesiąca. Przedstawiciele Polaków na Litwie uważali, że orzeczenie miało charakter drakoński (124.lt; awpl.21).

Ustawa o mniejszościach narodowych

23 listopada 1989 r. Rada Najwyższa Litewskiej Socjalistycznej Republiki Radzieckiej (LSRR) przyjęła ustawę o mniejszościach narodowych. W świetle jej zapisów mniejszości narodowe mogły posługiwać się językiem ojczystym w urzędach w określonych warunkach. Istniała także możliwość stosowania dwujęzycznych napisów na obszarach, gdzie dana grupa narodowa była większością. Dużo zależało od decyzji urzędnika (Srebrakowski 2000: 300–301). Modyfikacja prawa w tym zakresie nastąpiła 29 stycznia 1991 r. Zwiększono prawa mniejszości związane z oświatą i sferą kulturalną (Bobyk 2005: 474). Po 1991 r. władze litewskie próbowały dokonywać nowelizacji zapisów ustawy, ale powodowało to protest społeczności polskiej. Przeciwnicy ustawy, jak podkreślił Zbigniew Kurcz, wskazywali, że jej przyjęcie nastąpiło w warunkach zagrożenia niepodległości litewskiej, a celem było uzyskanie poparcia mniejszości narodowych. Władze litewskie powoływały się na sprzeczność z ustawą o języku państwowym, co prowadziło do napięć na tle językowym (Kurcz 2005: 308–309). Ustawa przestała obowiązywać 31 grudnia 2009 r. Przedstawiciele społeczności polskiej na Litwie postulowali przyjęcie rozwiązań prawnych, które regulowałyby kwestie mniejszości narodowych. 4 marca 2013 r. reprezentanci frakcji parlamentarnej AWPL zgłosili projekt uchwały, którego celem było przywrócenie wcześniejszej ustawy o mniejszościach narodowych do czasu przyjęcia nowych rozwiązań prawnych (awpl.6). Ministerstwo Kultury Litwy złożyło swój projekt ustawy do konsultacji. Projekt zakładał, że używanie języka mniejszości narodowej byłoby możliwe w wypadku zamieszkiwania 25% danej grupy narodowościowej na zwartym obszarze administracyjnym. AWPL postulował, aby taki próg wynosił 10% (awpl.13).

We wrześniu 2013 r. po spotkaniu ugrupowań koalicyjnych zapowiedziano przyjęcie projektu ustawy o mniejszościach narodowych.

Było to zadanie Komitetu Strategicznego Rządu (awpl.8). Koalicja rządowa przedstawiła projekt zmian, który przygotowany został w Ministerstwie Sprawiedliwości. Zaproponowano przyjęcie regulacji, które bazowały na ustawie obowiązującej do 2010 r. Celem było zapewnienie luki prawnej, która istniała od pewnego czasu. Jednocześnie miały toczyć się dalsze prace nad nową ustawą o mniejszościach narodowych (Tarasiewicz 2013.5). Podczas obrad parlamentu litewskiego w grudniu 2013 r. Andrius Kubilius, lider opozycji, zaproponował zdjęcie kwestii ustawy o mniejszościach narodowych z porządku obrad, a jego wniosek uzyskał poparcie większości posłów, także z koalicji rządowej (pl.delfi.lt.5). Głównym argumentem odrzucenia rozwiązań był zarzut niezgodności z konstytucją złożonych propozycji (Tarasiewicz 2013.6). Jedną z instytucji litewskich, Państwowa Komisja Języka Litewskiego, wyraziła się krytycznie o propozycjach dwujęzyczności w urządach państwowych na obszarach zwartej zamieszkiwania mniejszości narodowych. Według instytucji, propozycje zmian w ustawie o mniejszościach narodowych były niezgodne z konstytucją litewską i ustawą o języku państwowym (pl.delfi.lt.4).

Podsumowanie

Po zakończonych wyborach w 2012 r. AWPL stała się częścią koalicji rządowej na Litwie. Udział w wyborach parlamentarnych okazał się sukcesem ugrupowania. Po raz pierwszy przekroczono 5-procentowy próg wyborczy w wyborach parlamentarnych, co wzmocniło reprezentację AWPL do ośmiu mandatów. Jednocześnie podsumowania powyborcze międzynarodowych obserwatorów z OBWE pozwoliły na przypomnienie propozycji partii dotyczących zmniejszenia progu wyborczego dla ugrupowań mniejszości narodowych. Od dłuższego czasu był to postulat AWPL. Przy tej okazji złożono także inne propozycje zmian w ordynacji wyborczej w parlamencie. W ciągu roku działalności ugrupowanie starało się aktywnie promować swoje rozwiązania programowe, przedstawiano wnioski na forum koalicyjnym, a także inicjowano proces ustawodawczy. Akcentowano sprawy zwrotu ziemi w sposób sprawiedliwy. Wymienione kwestie zostały omówione w artykule.

Sprawą pilną tuż po wyborach była regulacja maturalna 2013 r. Na początku tego roku udało się wypracować kompromis, a jego wynikiem było wprowadzenie ulg na egzaminie z języka litewskiego. Rozwiązanie miało charakter doraźny. Już po maturze rozstrzygnięcie zostało podważone przez Litewski Naczelny Sąd Administracyjny. Oczekiwania przed-

stawiciele mniejszości polskiej zmiierają ku rozłożeniu w czasie proponowanych rozwiązań w zakresie ujednoczenia egzaminu maturalnego. Wszystko wskazuje na to, że sprawa nie będzie szybko załatwiona.

Kolejne stawiane postulaty łączyły się pośrednio z ustawą o mniejszościach narodowych. Złożone propozycje powrotu do stanu prawnego zgodnego z ustawą z 1991 r. zostały odrzucone w grudniu 2013 r. przez parlament litewski. Rząd zapowiadał przyjęcie nowej ustawy na wiosnę 2014 r. Koalicja z AWPL dysponuje w sejmie litewskim wystarczającą większością, aby przyjąć regulacje związane z mniejszościami narodowymi, a także ewentualnie, aby odrzucić weto prezydent Litwy. Potrzebna jest wola polityczna, aby propozycje stały się faktem. Obawy budzi kalendarz polityczny związany z zapowiadanymi na wiosnę 2014 r. wyborami do Parlamentu Europejskiego i wyborami prezydenckimi na Litwie. Czas kampanii może być trudny dla rozwiązywania spraw mniejszości narodowych. Przyjęcie ustawy mogłoby rozwiązywać problem dwujęzycznych nazw miejscowości i ulic. W ostatnim czasie przedstawiciele samorządów z rejonu solecznickiego i wileńskiego otrzymywali kary grzywny za niestosowanie prawa, według sądów litewskich, w kwestii nazw dwujęzycznych. Powodowało to kolejne napięcia. Bardziej skomplikowana była kwestia pisowni imion i nazwisk w języku ojczystym. Strona litewska, mając na myśli większość ugrupowań litewskich, stała na stanowisku, że zgodne z konstytucją i ustawą o języku państwowym było stosowanie zapisów imion i nazwisk w języku państwowym. Warto przypomnieć, że wymieniona sprawa była zobowiązaniem traktatowym państw z 1994 r. Po dokonanej przez autora analizie różnych materiałów, zarówno do artykułu, jak i w obszarze relacji polsko-litewskich, nie należy oczekiwać, że problem zostanie szybko rozwiązany.

Bibliografia

Opracowania

- Bobryk A., 2013, *Spoleczne znaczenie funkcjonowania polskich ugrupowań politycznych w Republice Litewskiej 1989–2013*, Siedlce.
- Bobryk A., 2005, *Odrodzenie narodowe Polaków w Republice Litewskiej 1987–1997*, Toruń.
- Hyndle-Hussein J., 2012, *Centrolewicowy rząd na Litwie przejmuje władzę*, <http://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/analizy/2012-12-19/centrolewicowy-rzad-na-litwie-przejmuje-wladze> (4.02.2014).
- Hyndle-Hussein J., 2012, *Litwa – kryzys polityczny po wyborach*, <http://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/best/2012-11-07/litwa-kryzys-polityczny-po-wyborach> (4.01.2013).
- Hyndle-Hussein J., 2012, *Pierwsza tura wyborów parlamentarnych na Litwie*, <http://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/analizy/2012-10-17/pierwsza-tura-wyborow-parlamentarnych-na-litwie> (1.01.2013).

- Kawęcki K., 2013, *Polacy na Wileńszczyźnie 1990-2012*, Warszawa.
- Klonowski R., 2013, *Polacy wywalczyli ulgi w egzaminie z języka litewskiego*, <http://kurierwilenski.lt/2013/02/20/polacy-wywalczyli-ulgi-w-egzaminie-z-jezyka-litewskiego/> (20.02.2013).
- (Kozicz.1) Kozicz M., *AWPL opuści koalicję?*, <http://www.wilnoteka.lt/pl/artykul/awpl-opusci-koalicje/> (14.02.2013).
- (Kozicz.2) Kozicz M., *AWPL za obowiązkiem religii w szkole, biskupi Litwy – przeciw!*, <http://www.wilnoteka.lt/pl/artykul/awpl-za-obowiazkiem-religii-w-szkole-biskupi-litwy-przeciw/> (6.02.2014).
- (Kozicz.3) Kozicz M., *Nakaz ministra w sprawie egzaminu*, <http://www.wilnoteka.lt/pl/artykul/nakaz-ministra-w-sprawie-egzaminu/> (20.02.2013).
- (Kozicz.4) Kozicz M., *Propozycja grupy roboczej – oryginalna pisownia nazwisk*, <http://www.wilnoteka.lt/pl/artykul/propozycja-grupy-roboczej-oryginalna-pisownia-nazwisk/> (13.03.2013).
- (Kozicz.5) Kozicz M., *Rozporządzenie o ulgach na egzaminie do zaskarżenia w sądzie*, <http://www.wilnoteka.lt/pl/artykul/rozporzadzenie-o-ulgach-na-egzaminie-do-zaskarzenia-w-sadzie/> (23.02.2013).
- Kurcz Z., 2005, *Mniejszość polska na Wileńszczyźnie. Studium socjologiczne*, Wrocław.
- Mikulewicz I., 2012, *Koalicja wspólnej pracy na rzecz Litwy*, „Tygodnik Wileńszczyzny” 22–28 listopada 2012 r. nr 48 (wydanie internetowe nr 636), <http://www.tygodnik.lt/201248/> (6.01.2014).
- Paczkowska C., *Ślepy zaulek nacjonalizmu – bez odwołania*, „Tygodnik Wileńszczyzny” 23–29 maja 2013 nr 21 (wydanie internetowe nr 662), <http://www.tygodniklt/201321/> (5.01.2014).
- Sidorkiewicz K., 2013, *Działalność i postulaty programowe Akcji Wyborczej Polaków na Litwie w kampanii wyborczej w 2012 roku [w:] Partie i systemy partyjne Europy Środkowo-Wschodniej. Dwie dekady doświadczeń*, red. A. Czwołka, M. Nowak-Paralusz, K. Gawron-Tabor, Toruń.
- Sidorkiewicz K., 2014, *Od trudnego sąsiedztwa po strategiczne partnerstwo. Polska wobec Litwy w latach 1990–2004*, Elbląg.
- Srebrakowski A., 2000, *Polacy w Litewskiej SRR 1944–1989*, Toruń.
- Sobolewska A., *Konferencja „Macierzy Szkolnej” – walka o szkolnictwo polskie*, <http://kurierwilenski.lt/2013/02/11/konferencja-macierzy-szkolnej-walka-o-szkolnictwo-polskie-2/> (14.02.2013).
- Tarasiewicz S., 2012, *Nowy rząd w niepełnym składzie ministrów*, <http://kurierwilenski.lt/2012/12/07/nowy-rzad-w-niepelnym-skladzie-ministrow/> (15.02.2013).
- Tarasiewicz S., 2013.1, *Koalicja za postulatami AWPL – decyzje jeszcze w tym roku*, <http://kurierwilenski.lt/2013/10/14/koalicja-za-postulatami-awpl-decyzje-jeszcze-w-tym-roku/> (5.01.2014).
- Tarasiewicz S., 2013.2, *Nazwiska po polsku: jutro, pojutrze, a może później...*, http://www.archiwumkw.lt/2013/05/KW_2013_05_08.pdf (7.02.2014).
- Tarasiewicz S., 2013.3, *Pierwszy krok w obronie życia poczętego*, <http://kurierwilenski.lt/2013/05/28/pierwszy-krok-w-obronie-zycia-poczetego/> (4.01.2014).
- Tarasiewicz S., 2013.4, *Polskie szkoły oczekują na zmianę dyskryminacyjnej ustawy*, <http://kurierwilenski.lt/2013/02/08/polskie-szkoly-oczekuja-na-zmiane-dyskryminacyjnej-ustawy/> (14.02.2013).
- Tarasiewicz S., 2013.5, *Porozumienia koalicji w sprawie mniejszości narodowych*, <http://kurierwilenski.lt/2013/11/12/porozumienia-koalicji-w-sprawie-mniejszosci-narodowych/> (4.01.2014).

- Tarasiewicz S., 2013.6, *Znowu zablokowano Ustawę o Mniejszościach Narodowych*, <http://kurierwilenski.lt/2013/12/27/znowu-zablokowano-ustawe-o-mniejszosciach-narodowych/> (4.01.2014).
- Traktat między Rzeczpospolitą Polską a Republiką Litewską o przyjaznych stosunkach i dobrosąsiedzkiej współpracy, sporządzony w Wilnie dnia 26 kwietnia 1994 r.*, DzU 1995, nr 15, poz. 71.
- Worobiej T., *Z konferencji prasowej AWPL*, http://www.awpl.lt/index.php?option=com_content&view=article&id=527%3Az-konferencji-prasowej-awpl&catid=42%3Aaktualia&Itemid=59&lang=pl (1.09.2013).
- (wyniki.1) Wyniki Głównej Komisji Wyborczej na Litwie z pierwszej tury wyborów, http://www.vrk.lt/2012_seimo_rinkimai/output_lt/rezultatai_daugiamand_apygardose/rezultatai_daugiamand_apygardose1turas.html (4.02.2013).
- (wyniki.2) Wyniki z okręgów jednomandatowych, http://www.vrk.lt/2012_seimo_rinkimai/output_lt/rinkimu_diena/rezultatai2.html (4.02.2013).
- Żdanowicz Z., *Echa decyzji Naczelnego Sądu Administracyjnego*, „Tygodnik Wileńszczyzny” 27 czerwca – 3 lipca 2013 nr 26 (wydanie internetowe nr 667), <http://www.tygodnik.lt/201326/> (5.01.2014).
- Żdanowicz Z., *Eksperti OBWE krytycznie o wyborach parlamentarnych*, „Tygodnik Wileńszczyzny” 20–26 czerwca 2013 nr 25 (wydanie internetowe nr 666), <http://www.tygodnik.lt/201325/> (5.01.2014).

Portale internetowe

124.lt

Horrendalna kara pieniężna za dwujęzyczne tablice na Wileńszczyźnie, <http://124.lt/pl/polityka/item/24923-horrendalna-kara-pieniezna-za-dwujezyczne-tablice-na-wilenszczyznie> (8.01.2014).

Strona własna Akcji Wyborczej Polaków na Litwie

- (awpl.1) *Aktywny i pracowity początek roku kierownictwa frakcji AWPL w Sejmie*, http://www.awpl.lt/index.php?option=com_content&view=article&id=429%3Aaktywny-i-pracowity-pocztek-roku-kierownictwa-frakcji-awpl-w-sejmie&catid=42%3Aaktualia&Itemid=59&lang=pl (6.01.2014).
- (awpl.2) *AWPL i Sojusz Rosjan będą wspólnie uczestniczyli w wyborach do Parlamentu Europejskiego*, http://www.awpl.lt/index.php?option=com_content&view=article&id=577%3Aawpl-i-sojusz-rosjan-bd-wspolnie-uczestniczyli-w-wyborach-do-parlamentu-europejskiego-&catid=42%3Aaktualia&Itemid=59&lang=pl (5.01.2014).
- (awpl.3) *AWPL popiera reformowanie systemu zdrowia przez ministra Vytenisa Andriukaitisa*, http://www.awpl.lt/index.php?option=com_content&view=article&id=518%3Aawpl-popiera-reformowanie-systemu-zdrowia-przez-ministra-vytenisa-andriukaitisa-&catid=42%3Aaktualia&Itemid=59&lang=pl (6.01.2014).
- (awpl.4) *AWPL: ujednolicenie egzaminu z języka litewskiego nie do przyjęcia*, http://www.awpl.lt/index.php?option=com_content&view=article&id=452%3Aawpl-ujednolicenie-egzaminu-z-jzyka-litewskiego-nie-do-przyjcia&catid=42%3Aaktualia&Itemid=59&lang=pl (6.01.2014).
- (awpl.5) *AWPL zabiega o przyspieszenie zwrotu ziemi prawnym właścicielom*, http://www.awpl.lt/index.php?option=com_content&view=article&id=564%3A-

- awpl-zabiega-o-przyspieszenie-zwrotu-ziemi-prawowitym-wacicielom-&catid=42%3Aaktualia&Itemid=59&lang=pl (5.01.2014).
- (awpl.6) *Członkowie frakcji AWPL w Sejmie podejmują próby wypełnienia niedopuszczalnej próżni prawnej*, http://www.awpl.lt/index.php?option=com_content&view=article&id=470%3Aallra-frakcijos-seime-nariai-bando-upildyti-neleistin-teisin-vakuum&catid=42%3Aaktualia&Itemid=59&lang=pl (6.01.2014).
- (awpl.7) *Dalszy ciąg walki z językiem polskim*, http://www.awpl.lt/index.php?option=com_content&view=article&id=552%3Adalszy-cig-walki-z-zykiem-polskim&catid=42%3Aaktualia&Itemid=59&lang=pl (6.01.2014).
- (awpl.8) *Echa wczorajszego posiedzenia rady koalicji rządzącej: przyspieszono rozpatrywanie projektu Ustawy o mniejszościach narodowych*, http://www.awpl.lt/index.php?option=com_content&view=article&id=541%3Aecha-wczorajszego-posiedzenia-rady-koalicji-rzdzcej-przyspieszono-rozpatrywanie-projektu-ustawy-o-mniejszociach-narodowych&catid=42%3Aaktualia&Itemid=59&lang=pl (6.01.2014).
- (awpl.9) *Lider AWPL: czas na rozstrzygnięcie problemów Polaków na Litwie*, http://www.awpl.lt/index.php?option=com_content&view=article&id=433%3Alider-aw-pl-czas-na-rozstrzygnięcie-problemow-polakow-na-litwie-&catid=42%3Aaktualia&Itemid=59&lang=pl (6.01.2014).
- (awpl.10) *OBWE: poważne zmiany w systemie wyborczym powinny zachodzić nie później niż rok przed wyborami*, http://www.awpl.lt/index.php?option=com_content&view=article&id=516%3Aobwe-powane-zmiany-w-systemie-wyborczym-powinny-zachodzi-nie-poniej-ni-rok-przed-wyborami-&catid=42%3Aaktualia&Itemid=59&lang=pl (6.01.2014).
- (awpl.11) *Odbyło się spotkanie robocze kierownictwa AWPL z wiceministrem rolnictwa*, http://www.awpl.lt/index.php?option=com_content&view=article&id=438%3Aodbylo-si-spotkanie-robocze-kierownictwa-awpl-z-wiceministrem-rolnictwa&catid=42%3Aaktualia&Itemid=59&lang=pl (7.01.2014).
- (awpl.12) *Osiągnięto wstępne porozumienie z partnerami koalicyjnymi*, http://www.awpl.lt/index.php?option=com_content&view=article&id=460%3Aosignito-wstpne-porozumienie-z-partnerami-koalicyjnymi&catid=42%3Aaktualia&Itemid=59&lang=pl (6.01.2014).
- (awpl.13) *Posel na sejm RL Wanda Krawczonok: „Ustawa o mniejszościach narodowych jest niezwykle potrzebna”*, http://www.awpl.lt/index.php?option=com_content&view=article&id=485%3Apose-na-sejm-rl-wanda-krawczonok-ustawa-o-mniejszociach-narodowych-jest-niezwykle-potrzebna-&catid=42%3Aaktualia&Itemid=59&lang=pl (6.01.2014).
- (awpl.14) *Rita Tamaszunienie: towary pierwszej potrzeby powinny być dostępne dla każdego*, http://www.awpl.lt/index.php?option=com_content&view=article&id=497%3Arita-tamaszunienie-towary-pierwszej-potrzeby-powinny-by-dostpne-dla-kadego-&catid=42%3Aaktualia&Itemid=59&lang=pl (6.01.2014).
- (awpl.15) *Rozpoczęto cykl spotkań roboczych kierownictwa AWPL i przedstawicieli partii w ministerstwach kraju*, http://www.awpl.lt/index.php?option=com_content&view=article&id=430%3Arozpoczto-cykl-spotka-roboczy-ch-kierownictwa-awpl-i-przedstawicieli-partii-w-ministerstwach-kraju-&catid=42%3Aaktualia&Itemid=59&Lang=pl (6.01.2014).
- (awpl.16) *Sejm zaaprobował poprawki AWPL do ordynacji wyborczej*, http://www.awpl.lt/index.php?option=com_content&view=article&id=556%3Asejm-zaaprobo

- wa-poprawki-awpl-do-ordynacji-wyborczej-&catid=42%3Aaktualia&Itemid=59&lang=pl (5.01.2014).
- (awpl.17) *Starosta sejmowej frakcji AWPL Rita Tamašunienė z kierownictwem resortu zdrowia omówiła wizję i kierunki zmian polityki ochrony zdrowia*, http://www.awpl.lt/index.php?option=com_content&view=article&id=437%3Astarosta-sejmowej-frakcji-awpl-rita-tamaunien-z-kierownictwem-resortu-zdrowia-omowia-wizji-i-kierunki-zmian-polityki-ochrony-zdrowia&catid=42%3Aaktualia&Itemid=59&lang=pl (7.01.2014).
- (awpl.18) *Tablice z nazwami ulic w języku polskim są umieszczone legalnie, zgodnie z Ustawą RL o mniejszościach narodowych przyjętą w 1991 r.*, http://www.awpl.lt/index.php?option=com_content&view=article&id=436%3Atablice-z-nazwami-ulic-w-zyku-polskim-s-umieszczone-legalnie-zgodnie-z-ustaw-rl-o-mniejszociach-narodowych-przyjt-w-1991-r&catid=42%3Aaktualia&Itemid=59&lang=pl (1.02.2014).
- (awpl.19) *Umowa koalicji wspólnej pracy dla Litwy*, http://www.awpl.lt/index.php?option=com_kontent&view=article&id=418%3Aumowa-koalicji-wspolnej-pracy-dla-litwy&catid=42%3Aaktualia&Itemid=59&lang=pl (4.02.2014).
- (awpl.20) *W sprawozdaniu OBWE poparcie mniejszościom narodowym*, http://www.awpl.lt/index.php?option=com_content&view=article&id=493%3Aw-sprawozdaniu-obwe-poparcie-mniejszociom-narodowym-&catid=42%3Aaktualia&Itemid=59&lang=pl (6.01.2014).
- (awpl.21) *Wyrok Sądu Okręgowego w Wilnie z dnia 23 grudnia 2013 r.*, http://www.awpl.lt/index.php?option=com_content&view=article&id=591%3Ahorrendalna-kara-pienina-za-dwujzyczne-tablicy-na-wileszczynie-&catid=42%3Aaktualia&Itemid=59&lang=pl (8.01.2014).

Portal gazeta.pl

- Burza na Litwie. Bo szef MSZ przeprosił za zrobienie afrontu Lechowi Kaczyńskiemu*, http://wiadomosci.gazeta.pl/wiadomosci/1,114871,13373144,Burza_na_Litwie_Bo_o_szef_MSZ_przeprosil_za_zrobienie.html?lokalne=olszyn#BoxWiadTxt (8.02.2012).
- Polacy rozważają opuszczenie koalicji rządzącej na Litwie*, http://wiadomosci.gazeta.pl/wiadomosci/1,114871,13388002,Polacy_rozwarzaja_opuszczenie_koalicji_rzadzacej_na.html?lokalne=olszyn#BoxWiadTxt (13.02.2013).
- Polak został wiceprzewodniczącym litewskiego sejmiku*, http://wiadomosci.gazeta.pl/wiadomosci/1,114881,13075158,Polak_zostal_wiceprzewodniczacymlitewskiego_sejmu.html (12.02.2013).

Portal kurierwileński.lt

- AWPL przeciwko podwyżkom wypłat dla posłów na Sejm*, <http://kurierwilenski.lt/2013/11/22/awpl-przeciwko-podwyzkom-wyplat-dla-poslow-na-sejm/> (4.01.2014).
- Oświadczenie w sprawie odwołania ujednoliconego egzaminu z języka litewskiego*, <http://kurierwilenski.lt/2013/02/01/oswiadczenie-w-sprawie-odwolania-ujednoliconego-egzaminu-z-jezyka-panstwowego/> (14.02.2013).

Portal pl.delfi.lt

- (pl.delfi.lt.1) *Gedvilas: Na oryginalną pisownię nazwisk można zezwolić*, <http://pl.delfi.lt/aktualia/litwa/gedvilas-na-oryginalna-pisownie-nazwisk-mozna-zezwolic.d?id=60898819> (17.03.2013).

- (pl.delfi.lt.2) *Grybauskaitė: mówicie „nacjonałiści”, a ja nazwałabym ich młodzież narodową*, <http://pl.delfi.lt/aktualia/litwa/grybauskaite-mowicie-nacjonalisci-a-ja-nazwalabym-ich-mlodzieza-narodowa.d?id=60859195> (10.03.2013).
- (pl.delfi.lt.3) *Lituanisci: Ulgi na egzaminie z j. litewskiego szkodzą państwu i kulturze*, <http://pl.delfi.lt/aktualia/litwa/lituanisci-ulgi-na-egzaminie-z-j-litewskiego-szkodza-panstwu-i-ulturze.d?id=60901739> (17.03.2013).
- (pl.delfi.lt.4) *Państwowa Komisja Języka Litewskiego skrytykowała projekt Ustawy o mniejszościach narodowych, która pozwoliłaby na używanie języka polskiego w urzędach państwowych*, <http://pl.delfi.lt/aktualia/litwa/panstwowa-komisja-jezyka-litewskiego-skritykowala-ustawe-o-mniejszosciach-narodowych.d?id=63634886> (4.01.2014).
- (pl.delfi.lt.5) *Sejm zadecydował, że w ostatnim dniu sesji nie będzie rozpatrywał Ustawy o mniejszościach narodowych*, <http://pl.delfi.lt/aktualia/litwa/litewska-flaga-wycieralischody-akt-profanacji-potepili-wszyscy.d?id=63605174> (4.01.2014).
- (pl.delfi.lt.6) *Vaišnys: Nazwiska to sprawa gramatyki, nie polityki*, <http://pl.delfi.lt/opinie/opinie/vaisnys-nazwiska-to-sprawa-gramatyki-nie-polityki.d?id=60714361> (20.02.2013).

Portal tygodnik.lt

- (tygodnik.lt.2013.1) *Egzamin nie może być ujednociony*, „Tygodnik Wileńszczyzny” 20–26 czerwca 2013 nr 25 (wydanie internetowe nr 666), <http://www.tygodnik.lt/201325/> (5.01.2014).
- (tygodnik.lt.2013.2) *Uchwała XVIII konferencji oddziału ZPL rejonu wileńskiego „Polskie dziecko w polskiej szkole”*, „Tygodnik Wileńszczyzny” 13–19 czerwca 2013 nr 24 (wydanie internetowe nr 665), <http://www.tygodnik.lt/201324/> (1.01.2014).

Portal wilnoteka.lt

- (wilnoteka.1) *Sejm Litwy w nowym składzie*, <http://www.wilnoteka.lt/pl/artukul/sejm-litwy-w-nowym-skladzie> (19.11.2012).
- (wilnoteka.2) *Wiec przeciw polskim postulatom*, <http://www.wilnoteka.lt/pl/artukul/wiec-przeciw-polskim-postulatom> (30.03.2013).

Portal znadwilii.lt

- (znadwilii.1) *Grybauskaitė błędem nazywa wprowadzenie ulg na egzaminie z litewskiego*, <http://www.znadwilii.lt/aktualnosci20130308/grybauskaitete-bledem-nazywa-wprowadzenie-ulg-na-egzaminie-z-litewskiego> (10.03.2013).
- (znadwilii.2) *Leonard Talmont – szefem sejmowego komitetu praw człowieka*, <http://www.znadwilii.lt/aktualnosci/20121121/leonard-talmont-szefem-sejmowego-komitetu-praw-czlowieka> (21.11.2012).
- (znadwilii.3) *Posel AWPL Leonard Talmont – za powołaniem instytucji praw człowieka*, <http://www.znadwilii.lt/aktualnosci/20130301/posel-awpl-leonard-talmont-za-powolaniem-instytucji-praw-czlowieka> (10.03.2013).
- (znadwilii.4) *Wiceminister Trusewicz: ustawa o mniejszościach narodowych - już wkrótce w Sejmie*, <http://www.znadwilii.lt/aktualnosci/20130308/wiceminister-trusewicz-ustawa-o-mniejszosciach-narodowych-juz-wkrotce-w-sejmie> (13.03.2013).

**THE POLITICAL INVOLVEMENT OF THE POLISH MINORITY
IN LITHUANIA FOLLOWING
THE PARLIAMENTARY ELECTION OF 2012**

Abstract

The article presents an analysis of the activities undertaken by Poles in Lithuania following the parliamentary election of 2012. The Polish minority took an active part in the Lithuanian politics. Związek Polaków na Litwie [The Union of Poles in Lithuania] followed by Akcja Wyborcza Polaków na Litwie [Electoral Action of Poles in Lithuania] presented their programs for the coming elections. Their involvement in the Lithuanian politics at the national level enabled them to articulate issues important for the Polish community in Lithuania. AWPL participated in the governing coalition. The political circumstances made their proposed solutions not easy to implement. Some problems were temporarily resolved, while most of the important issues remained under discussion. The analysis is based on various documents: agreements, treaties, declarations, statements. Also, it uses press material available in the Internet editions.

Key words: Poles in Lithuania, election, government, parliament, political programme.